

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gl. 60 kr., za pol leta 2 gl. 40 kr., za četrtert leta 1 gl. 30 kr. V tiskarnici sprejemana za celo leto 4 gl., za pol leta 2 gl., za četrtert leta 1 gl.; ako zadene na ta dan praznik, izide „Danica“ dan poprej.

Tečaj XXXVII.

V Ljubljani, 3. vinotoka 1884.

List 40.

Premišljevanja in molitve za vse stanove.

(Dalje.)

Jezusove želje — podoba naših želja.

Kar je skazil Adam, naš prvi oče, je popravil Kristus, naš drugi in boljši Adam. In kakor smo po prvem Adamu podedovali slabo človeško naravo z njenim hudim poželenjem, tako zamoremo v Kristusu, drugem Adamu, obleči novega opravičenega človeka, ki je vstvarjen v svetosti in pravičnosti. Prvi Adam je tedaj oče grešnega človeštva, drugi Adam, Jezus Kristus, pa je oče opravičenega, posvečenega človeštva; in kakor nas je zveza (sorodstvo) s prvim Adamom storila pred Bogom zadolžene in kazni vredne tako nas zveza z drugim Adamom, Kristusom, pred Bogom opravičene in večnega zveličanja vredne dela.

K zveličanju je tedaj potreba, da starega, grešnega, od prvega Adama izvirajočega človeka slečemo, in novega, po drugem Adamu, po Kristusu, popravljenega človeka oblečemo, kakor nas sv. Pavel tolikokrat v svojih pismih opominja. Kristusa obleči pa se pravi, da skušamo v vsih rečeh njemu podobni postati, da ga posnemamo v njegovih mislih, željah, besedah in djanjih.

Če smo v zadnjem premišljevanji vsaj nekoliko spoznali Jezusovo mišljenje, pogledjmo zdaj nekoliko Jezusove želje, njegovo hrepenenje!

Kaj je Jezus naj bolj želel, po čem je hrepenel?

Na to ob kratkem lahko odgovorimo: Jezus je pred vsim, naj bolj, in edino le želel časti svojega nebeškega Očeta in zveličanja revnega človeštva.

Boga častiti, njemu samemu služiti, njegovo čast razširjati po vsem svetu — to so bile Jezusove želje, katerim je vse druge podvergel. Zato je rekel: Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega serca, iz vse duše, iz vse misli in iz vsih svojih moči! In po teh besedah je tudi sam delal in ravnal, ker je le svojemu nebeškemu Očetu dopasti želel, ker mu je bil popolnoma pokoren, pokoren do smrti na križu, ker je svojo voljo vselej podlagal volji nebeškega Očeta. Zato je molil: Oče, ne moja ampak tvoja volja naj se zgodi (Luk 22, 42); zato je govoril: Jest ne iščem svoje volje, ampak voljo njega, kateri me je poslal (Jan 5, 30); in zopet: Moja jed je, da storim voljo njega, kateri me je poslal, in da

dopolnim njegovo delo (Jan 4, 34); in zopet: Jest vsele to delam, kar je njemu (Bogu) dopadljivo (Jan 8, 29) in zopet, odhajoč iz tega sveta je molil: Oče, jest sem te na zemlji poveličeval in delo dokončal, katero si mi dal, da naj ga storim. (Jan. 7, 4.)

Po Jezusovem zgledu morajo tedaj tudi naše želje vselej in pred vsim biti na to obrnjene, da Boga častimo, da njemu zvesto služimo, da se njegovi volji (ktero nam je po zapovedih razodel) podveržemo, ko bi nas še tako težko stalo.

Kar pa ljudi zadeva, je Jezus pred vsim naj bolj želel njih zveličanje. Ker je vedel, da je volja nebeškega Očeta, da bi vsi ljudje prišli k spoznanju in zveličanju, da Bog noče smrti grešnikov, temuč da se spreobrne in živi, in da ga je Oče prav zato poslal na svet, da nobeden, kdor koli vanj veruje, se ne pogubi, temuč da ima večno življenje (Jan. 3, 17); zato je bila njegova želja ta: vse ljudi resnici pridobiti, jih pogubljena obvarovati in zveličati: zato je grešnike iskal in sprejemal, zato se je trudil in potil, zato terpel in umrl.

Vse življenje je posvetil zveličanju človeškega rodu, in še pred smertjo je povedal, kako zelo hrepeni po njih zveličanju, ko je zaklical: Žejin sem! (Namreč po zveličanju neumerljavih duš.) In ravno zato, ker je ljudi tako ljubil in ker je vedel, da drugač ne morejo zveličani biti, kakor z njegovo smertjo, je veselo in zadovoljno svoje življenje dal v odrešenje za njih veliko. On ni samo učil: Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe (Luk. 10, 27); temuč ga je tudi sam neizrečeno ljubil. Če namreč večji ljubezni ni, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje brate, je bila brez dvoma njegova ljubezen še večji, ker je dal svoje življenje celo za svoje sovražnike. Še več, po besedah sv. Janeza Krizostoma je on človeka tako ljubil in po njegovem zveličanju tako hrepenel, da bi se ne bil obotavljal, tudi za eno samo dušo toliko terpeti in storiti, kar je storil za vse človeštvo.

Po tem Jezusovem zgledu bi tudi mi morali po zveličanju svojega bližnjega tako hrepeneti, kakor hrepenimo po lastnem zveličanju, njegove časne in večne sreče tako želeli, kakor želimo svoje lastne. Zato bi si morali prizadevati, kolikor je le v naši moči, da z dobrimi zgledi, z opominjevanjem in molitvijo bližnjega od greha in krive poti odvrčamo in k spreobrnjenju in poboju šanju napeljujemo. Tako so delali svetniki, ki so čisto

svoje življenje, vse svoje moči v Božjo čast in zveličanje neumerjočih duš obračali; postavim sv. Pavel in drugi aposteljni; sv. Frančišek Seraf. in Salezij; sv. Dominik, sv. Ignacij in sv. Frančišek Ksav.; sv. Karol Baromej, sv. Vincencij Pavljanski, sv. Filip Nerej, in sv. Kajetan (imenovan lovec duš), in drugi.

Molitev.

Oh, ljubi moj Jezus! ki si mi kot drugi, boljši Adam od moje mladosti za zgled postavljen; kako malo sem Ti bil jest do zdaj podoben, posebno če pogledam Tvoje in svoje želje! Tvoje želje so bile vselej svete, v čast Božjo in zveličanje duš obrnjenosti; moje pa so bile tolikokrat, morebiti večidel, nepotrebne, škodljive, nečimurue, pregrešne ali celo nesramne. Kako malo ali pa nič me ni bolelo, če sem s pregrešnim življenjem Tebi nečast delal, ali pa če sem videl, da drugi greh delajo! Kako malo sem si prizadeval za svoje in drugih zveličanje! Moje želje so bile večidel pri časnih rečeh, in da bi se mi dobro godilo, če tudi bi bil pri tem Bog razžaljen, bližnji pa poškodovan in pohujšan. In ker je res vsacega serce tam, kjer je njegov zaklad, tedaj spoznam, da sem le bolj in večidel iskal svoje navidezne, časne in nečimurne sreče, kakor pa tvoje časti in svojega in bližnjih zveličanje!

Zdaj pa terdno sklenem, ljubi moj Jezus, po tvojem in tvojih svetnikov zgledu naj pred in naj bolj in pri vsih rečeh iskati Božje časti in zveličanja neumerjočih duš. Naj se mi godi kakor koli, da bode le Bog češčen in bližnji zveličan. Pri vsakem početju in pred vsakim delom hočem s sv. Ignacijem zdihniti in reči: Omnia ad majorem Dei gloriam! Vse k večji časti Božji! Amen.

Modroslovje.

VIII.

Nekoliko na drugo pot je zavil znani modrijan, katerega ime smo že slišali: Pitágora, rojen okoli l. 582 pr. Kr., kateri se je imenoval prvi filozof, to je prijatelja modrosti. Mož ta je mnogo popotoval, naselil se nazadnje na južnem Laškem, ustanovil šolo za svoje učenje in veljal je kot zelo moder med tedanjim in tudi poznejšim svetom. Njegovi učenci so se imenovali Pitagorejci, so marsikaj spisali, ki se je pa veči del pogubilo. Pitágora je spoznal, da sama tvarina ni še vse pri stvarih; a zašel je ravno na nasprotno stran. Učil je namreč, da je število ne samo glavni del v rečeh, ampak, da izhaja iz števila vesoljstvo, število da dela vse, v vsem da se razodeva število. In razkladal je pomen posameznih števil, ter skušal zemljo in zvezde in celo tudi človeško delovanje pojasnovati s številkami. Tako n. pr. je pravičnost imenoval število pomnoženo seboj = $n \times n$, češ, pravičnost je v tem, da toliko dobim, kolikor dam in narobe. O duši so govorili Pitagorejci, zdela se jim je neko soglasje: v telesu je vklepnjena kakor v ječi. Mnogo resničnega so učili o nebu in o zvezdah in mislili, da doni zaradi premikanja zvezd neko soglasje po nebu. — Zanimivo je, kako da so Pitagorejci živeli. Bivali so skupaj in imeli nekako samostanski red za učenje, delo, hrano in pijačo. Nikogar niso sprejeli, ki ni živel nekaj časa v preskušnji. V jedi so morali biti zmerni, priprosto oblačiti se, zlasti pa so morali biti pokorni. Ako je Pitágora rekel, ni bilo ugovora.

Tako je Pitágora storil že precejšen korak v modroslovji. Odslej je bilo človeškemu umu že razvidno, da je treba marsikaj prevdarjati in ne samo po tvari iskati zadnjih vzrokov. Zadnji vzrok imenujemo to, česar ni mogoče več razlagati ali izvajati — „izpeljavati“ iz

drugih vzrokov. A zopet so zašli na stranska pota. — V južni Italiji, v malem mestu Elea, so začeli nekteri modroslovci, Eleati imenovani, vse drugače modrovati, kakor so drugi modrovali do tedaj. Saj svet je vedno eden in zmirom tisti, so si mislili. Kako pa naj se neki spreminja? Kedo ga naj spreminja? Svet je od vekomaj. Kako bi bil sicer nastal, ker drugega nič ni, kakor svet? Svet je vse, svet je eno ali enota. Ta svet je Bog, vse vidi in vse sliši. — Tako Eleati. Ako bi dragi bralec mogel nekoliko časa zbrati svoje misli in spremljati to umovanje, bi kmalo sprevidel, kaj da je zvodilo Eleate do takih nauk. Seve da, če je svet že vse in izvan sveta ničesa ni, potem je svet neka enota, ki je vedno tista. Ne more postati večja niti manjša, tedaj je neizpremenljiva. Ako se nam pa zdi, da se stvari spreminjajo in gibajo, je to samo na videz. Tako se zdi našim očem, ali pamet govori drugače. — Reči se mora, da so Eleati prav bistro mislili in v umovanju dobro napredovali. Kar so za modroslovje pridobili, je ostalo in ima zmerom vrednost. Pokazali so umu, da se je treba globoko zatopiti v nadčutnem, dušnem gledanju, ako hoče kedo priti do globokega spoznanja. Eleati niso opazovali narave, ko so modrovali, ampak z enim samim pogledom hoteli se premeriti in do dna spoznati vesoljstvo. Naj bolj imenitni Elejčani so Ksenofan, Parmenid in Zenon, ki so živeli od l. 570 do l. 485 pr. Kr.

Ne smemo misliti, da so vsi ti modroslovci iz raznih šol vedeli eden za drugega in se poznali med seboj po svojih naukih. Zato vidimo, da so učili modrijani na raznih krajih enake ali vsaj podobne nauke, akoravno so bili že zastarani. Tudi to moramo imeti zmerom pred očmi: Resnice ne išče sam človeški um, ampak navadno ga vodi serce. Kakoršno je serce, tako resnico hoče imeti. Kedor je po svoji naravi bolj duševan, da vlada njegov duh nad telesom, takemu se zdi vse bolj duševno. Kedor je pa po vsem hlapec svojega telesa, on meri vse le po telesu in duše on nikjer ne vidi. One nauke, katere je učila jonska šola, sprejeli so nekateri modroslovci skoro 150 let pozneje, izmed katerih navajam samo Demokrita iz Abdere, ki je terdil, da vse, kar je, obstoji iz neizrečeno majhnih delcev, ki se ne dajo več deliti, in katere je zaradi tega imenoval: nedeljivce ali atóme. Demokritov nauk o atomih velja med naroslovci še dandanes, pa je gotovo enostransko. Naj imam še toliko število drobnih delov, nič ni iz njih, ako jih ne bi nekdo vredil in ne dál jim stalne oblike. Zato je pa Anakságora (rojen okoli 500 pr. Kr.) odločno učil, da je neki „um“ svet naredil, t. j., kar je bilo poprej v neredu, to je vredil. Zares ni težko prepričati, ako se le nekoliko opazuje svet, da vlada povsod najlepši red. Le pametno bitje je moglo kaj takega napraviti. Kaj pa da je ta razum, tega Anakságora ni povedal.

Tako so učili gerški modroslovci do leta 500 pred Krist. vse križem; pri vsakem skoraj opazujemo nekaj napredek, vendar kakor slabotni otroci, nagnili so se sedaj preveč na eno stran, potem pa na drugo, iskali so, poskušali so; a majhna je bila njihova moč. Tedaj bi skoro kedo rekel, da takih stvari spoznati ni mogoče, kakor jih je preiskovalo dosedanje modroslovje. Eden pravi, da je to res, drugi, da je res ravno nasprotno. Ali ni najbolje vse to pustiti in reči, da nič ne vemo? Tako so govorili sofisti, pobivali dosedanje modroslovje in terdili, da je vsaka stvar taka, kakoršna se človeku zdi. Ti sofisti so bili podobni takim ljudem današnjih časov, ki vsaki besedi oporekajo, naj že rečemo da, ali ne, tako, da nazadnje človek res ne vé, pri čem da je. Akoravno so bili nekaki sovražniki modroslovja in so le učili, kako da se človek zamore v službah visoko pomakniti — se vé, da — učili za dobro plačilo —

so vendar mnogo koristili modroslovju. Učili so misliti, govoriti, pobijati nasprotnika: taka vaja je pa dobra za modroslovca. Dandanes ima beseda sofist slab pomen; takrat pa še ni bilo tako hudo veljati sofistom.

Res, ni bilo lahko pomagati si z dosedanjim modroslovjem: a čemu zgubiti pogum? Saj človeški um hrepeni po resnici, zakaj da bi je ne mogel najti. Morebiti pa dosedaj niso prav iskali? Poskusimo vendar! — S takimi nazori se je lotil modroslovja mož, ki mu je bil dika v življenji in smerti, ki se je neprestano trudil za resnico in tudi v svojem vedenju pokazal, da mu resnica ni prazna beseda, ampak vodilo v vsem delovanju. Ta mož je — Sokrat.

Kerščanska ljubezen — prijateljica otrok.

Nikoli se ni kazala kerščanska ljubezen tako lepo, tako nesamopridno, kot se kaže dandanes. Saj ima pa tudi priložnost pokazati se v današnjih težavnih časih kot pravo, nesebično prijateljico človeštva. Vera gine; kaj je nasledek temu? Ljudstvo dervi v splošni нравni propad. Duha pač izobrazujejo ljudje; vsakdo želi in hoče biti učen. Kedo si pa prizadeva blaziti si serce in vaditi se v delih ljubezni? Serce ostane navadno merzlo.

V sredi te neprijazne, splošne temine sveti kerščanstvo ter ogreva z ognjem kerščanske ljubezni merzli, viharji svet. Blaga čednost je ta kerščanska ljubezen! Zares, čudno je in žalostno, da se je sedanji terdoserčni svet obrnil tudi proti tej nebeški čednosti; on zaničuje in zameta najblažja dela kerščanske ljubezni ter se posmehuje tistemu, ki kaže usmiljeno sercé. Svet skuša osmešiti požertvovalne može, ki hranijo in branijo med svetom nebeški ogenj Božje ljubezni; on skuša sramotiti tisto, kar je blagovalo človeštvo že nad 18 sto let.

Mi slišimo velikrat klicati: „Proč s kerščansko ljubeznijo; na njeno mesto naj stopi človeška ljubezen, človekoljubje; to človekoljubje naj širi enakost, prostost, bratovstvo. Čudno to! Zakaj nekterim ljudem ne zadostuje več kerščanska ljubezen? Saj vendar ta uči tudi pravo človekoljubje! Pa ne! Uže ime kerščanske ljubezni mora iz sveta; položili so jo med staro šaro! Ker je ta ljubezen „kerščanska“, je nečesto terpeti več med seboj. Namesto kerščanskega nauka, ki pravi: ljubi svojega bližnjega zato, ker je podoba Božja, uče današnji posvetnjaki: ljubi človeka zato, ker je človek. Zares, kako kratkoviden je sedanji svet! On zameta pravo zlato in jemlje ponarejeno zlato za pravo!

Kak razloček je med kerščansko ljubeznijo in človekoljubjem! Perva je delo Božje, človekoljubje je delo slabotnega človeka. Kako si ti lepa, kerščanska ljubezen, v svoji krasoti; kako lepo si svetila od veka do veka, od tedaj, ko te je prinesel nebeški Zveličar na svet, do današnjega dne; v vseh časih in krajih si bila: hči Božja, duša katoliške cerkve, tolažnica žalostnih, sreča in blagor sveta! Sedaj pa vprašamo, kakšna je človeška ljubezen? Odgovor: Ona je ljubezen svetla, samoljubna je in išče le svoje koristi, svojega dobička. Zares, človekoljubje se ravna po načelu: Ljubi samega sebe in bližnjega zaradi sebe. Kerščanska ljubezen pa spolnuje to-le postavo: Ljubi Boga nad vse, sebe zaradi Boga, bližnjega ravno tako, kot samega sebe. Ktera ljubezen ima tadaj večjo vrednost?

Kerščanstvo objema z enako ljubeznijo vse ljudi na svetu, posebno na sercu mu je pa mladina. Uže naš učenik Jezus je ljubil otroke in je klical: „Pustite male k meni priti“; enako jih ljubi tudi kerščanstvo. Da morajo starši ljubiti svoje otroke, to je že naravna

postavba. Pa kako se je ta postavba zaničevala, bomo skušali še pokazati; stariši niso ljubili svojih otrok, še le kerščanstvo jim je dalo novo zapoved, skerbeti za dušni in telesni blagor svojih malih. Kerščanstvo je pa še posebno prijatelj ubozih, zapuščenih otrok, za ktere se stariši ne zmenijo ali so jim pa že odmerli. Kerščanska ljubezen skerbi radovoljno za take, ki potrebujejo odgoje in pouka; ona ljubi posebno revno mladino, prosi na vratih bogatinov, ne za svojo korist, temveč da preskerbi uboge otroke; s strahom opazuje velike nevarnosti, v katerih živi mladina in jo skuša kolikor jih mogoče rešiti dušnega in telesnega pogina. Kje zunaj kerščanstva moreš najti tako nesamopridno ljubezen? Kaj naredi človekoljubje za uboge, zapuščene otroke? Ako uže stariši lastnih otrok večkrat ne ljubijo, ako jih ne vodi poleg natorne tudi kerščanska ljubezen, kedo bi potem pričakoval, da bi ljubili ljudje tuje, zapuščene male? Rad kaže se njih trud zastoj, dobrega sadu ne morejo pokazati. Prava, resnična prijateljica otrok je edina ljubezen kerščanska. Zunaj kerščanstva taka ljubezen še mogoča ni. Kedo bi hotel pač pomagati ubogemu, bednemu otroku, ki mu dobrote nikedar ne bo mogel poverniti! kedo bi to storil, ako ga ne vodi čista kerščanska ljubezen?

Pogledali bomo malo v čase, ko še ni bilo kerščanstva in v kraje, kamor še ni prisijala luč kerščanstva: spoznali bomo, kako žalostna je bila osoda otrok. Hudo se je godilo otrokom; starši sami so jih zametali. „Ako so ti tako nečloveško delali s svojimi otroci, smemo gotovo sklepati, da so ljudje s tujimi otroci še bolj nečloveško delali. To premišljevanje nam bo izpolnilo prvi del; v drugem delu pa hočemo prevdariti, da je kerščanska ljubezen zares skerbna, ljubezniva mati ubozih otrok in sirot v kerščanskih deželah, pa tudi pri tujih paganskih narodih.

I.

Hudo se je godilo otrokom v časih, ko še ni sijalo kerščanstvo s svojo ljubeznijo; tergovali so z njimi, kakor z živino, morili jih ter jih polagali na samotne kraje, kjer so morale uboge stvarice lakote, mraza poginiti. Zelo pogostno je bila taka nečloveška pregreha. Kar je je pa naj bolj čudno, je tole: Celo postavbe so poterjevale tako neusmiljeno ravnanje. Da je resnično, kar terdimo, nam spričujejo zakoni gerški in rimski.

Tako je gerški postavodajalec Likurg določil sledeče: „Kakor hitro se rodi otrok, naj se posvetujejo najprej, ali naj živi ali umerje. Ako je terdnega telesa naj živi, ako je pa slaboten, naj ga veržejo v brezno ob vznožji gore Tajgeta.“ Tako so tudi delali. Novorojenca je prinesel oče na dogovorjen kraj, kjer so uže bili zbrani najstarejši njegovi sorodniki: ti so si ogledali otroka; ako je bil otrok pohabljen, slaboten, gerde postave, je moral umreti; rekli so pri tem, da ni koristno ni za državo, ne za njega samega, ako ostane pri življenji. Drug slaven zakonodajalec gerški, Solon, je tudi ukazal, naj se novorojenec odvzame materi in položi tje pred očetove noge; ako ga je ta vzel v naročje, je bilo to znamenje: otrok naj živi; ako pa je obrnil oči od otroka, je to pomenilo: izpolni naj se ali pa umori. Tako se je godilo skoro v vseh gerških deželah, samo v Tebah je bilo v tej stvari malo bolje. Ako oče ni hotel otroka vzrediti, so ga prodali tistemu, ki je največ zanj obljubil; tak kupljen otrok je postal sužen kupcev. — V rimski državi se otrokom tudi ni boljše godilo. Tudi tukaj je bilo očetu dano na voljo, ali hoče otroka sprejeti kot svojega, ali ga pa takoj po rojstvu zavreči in ugonobiti. Najstareš rimsko pravo je dovolilo otroka izpoložiti le tedaj, ako je bil otrok pohabljen; to je veljalo le o vseh dečkih in pervorojenih hčerah; kako dolgo

je veljala ta postava, se ne vé. Pravniki Paulus, za časa cesarjev, priznava, da so imeli očetje neomejeno pravico, takoj po rojstvu otroka umoriti; in res, ta pravica je postala vsakdanja navada. Pisatelj Suetonij poroča, da so na smertni dan Germanikov izpoložili novorejene, da bi s tem pokazali splošno ljudsko žalost. Vseled te nečloveške navade se je vedno manjšalo število ljudstva. Cesar Avgust, ki se je trudil zabraniti kerčenje prebivalstva, ni storil nič proti tej strahoviti, pogubni razvadi; dal je celo slab izgled: ukazal je namreč izpoložiti otroka, kterege je porodila njegova unukinja Julija, poverniši se iz pregnanstva. Odkritoserčno in naravnost očita Tertulijan rimskemu ljudstvu: „Koliko jih je iz mej vas, celo iz mej sodnikov, ki moré svoje lastne otroke? Pomčete jih v vodo ali jih izpoložite, da umró mraza, lakote ali pa jih pozró psi“.

Zuabiti pa poreče kedo: so bili pa modrijani zoper to neusmiljeno počenjanje! Kedor bi tako terdil, ta o resnici ni dobro poučen. Tudi modrijanom, ki bi morali biti luč ljudstvu, se je zdelo tako ravnanje pravično in pametno. „Ni dobro za državo, niti za otroke same, da žive, ako so slabotni“ pravi Plutarh in Seneka govori v svojem spisu o jezi: „Mi umorimo steklega psa, nevarnega vola in vtopimo svoje otroke, ako so prišli na svet slabotni in pohabljeni. To ni jeza, to je modrost, ako se znebimo nekoristnega“. Celó Platon, ta ljudomili modrijan, je izgovoril besede: Pohabljeni in nezakonski otroci, otroci rojeni od hudobnih ali prestarih starišev naj se izpoložijo; oni države ne smejo obtežiti. Tako so govorili modrijani!

Skoro vsi stari narodi so delali nečloveško z otroci; samo Judje, Egipčani, Tebanci in Germani so imeli malo več serca do malih. Staro gerško ljudstvo in njih navade tako hvali sedanji svet; vse gerško mu je vzor popolnosti. In gl-jte! ravno Gerki so najbolj nečloveško delali z otroci. Tako hvaljena gerška omika se ni mogla povspeti tako visoko, kot se je povspelo kerščanstvo s svojo ljubeznijo. Še le ko je kerščanstvo stopilo na svet in se razširilo, je izginilo tudi to znamenje divjosti; spoznal je človek v človeku Božjo podobo. Cerkveni očetje so delali in pisali proti tej neusmiljeni šegi in so jo stavili v eno versto z moritvijo. Cesar Konstantin Veliki je izdal več ukazov proti tej razvadi; njega so posnemali cesarji Valentinijan, Valens in Gracijan. Cesar Justinijan I. je proglasil, da so tisti otroci prosti, ktere izpoložijo in jih pobere usmiljeni tujci; do tedaj so morali biti svojim dobrotnikom sužniki. Tako se je polagoma razvila misel, da je izpostavljenje otrok zločin, kterege mora kaznovati cerkvena in državna oblast.

Ob kratkem smo pogledali v stari vek in vidili smo, da je bila osoda otrok res usmiljenja vredna, dokler kerščanstvo ni razpelo svojih varujočih kril nad njimi. Tudi danes še se godi huda otrokom v krajih, kjer ljudstva še niso okusila sladkosti kerščanstva. Tako je znano, da moré otroke mnogi narodi azijski in afriški. Nobeno ljudstvo pa z otroci ne dela tako nečloveško, kot dela ljudstvo Kitajsko. Pri tem narodu velja zakon, da naj se pohabljeni in slabotni otroci umoré takoj po porodu. Vendar nekterim starišem naroda ljubezen ne pusti, da bi grozovito umorili svoje otroke; zato imajo ondi nekaj sodni zbor, ki novorejenca preišče ter ga določi za življenje ali smert. Večkrat se pa celo zgodi, da so neusmiljeni stariši še krutejši kot zakon ter moré tudi take otroke, ki so zdravi in čvrsti. Tako ne delajo samo ubogi, temveč tudi bogataši, ki bi veliko družino prav lahko prerediti; to pa zaradi tega, ker imajo za veliko sramoto, ako ima kedo veliko hčera; zato mora pa ravno deklic na tisoče in tisoče umreti v nedolžnih letih. Bogatini ukažejo, da otroke utopé v posodo, napolnjeno z vrelo vodo in plačujejo zató veliko denarjev. Ubogi jih

pa pomečejo v bližnje reke ali jih pa izpoložijo vunkaj na ulico. Vsako jutro se premikajo po ulicah vozovi; na te nalože uboge, zapuščene stvarice, ki z jokom naznanjajo svojo nesrečo in krutost lastnih starišev.

Žalostno se je godilo z otroci v paganskih časih; žalostno se jim godi tudi danes pri nevernih ljudstvih. Ali si moremo misliti večjo obdivjanost, kot je ta, da oče in mati zatreta v srcu natorno ljubezen do lastnih otrok? Kako pomenljive so povedke starega veka, ki pripovedujejo, da so živali redile izpoložene otroke: žival je s svojo usmiljenostjo osramotila človeka. Hudo je delal oče s svojim otrokom, ga umoril, prodal, ali izpoložil, ali moremo potem misliti, da je imel sercé do tujega, nesrečnega, zapuščene otroka? Kjer je osoda tistih otrok, ki se rodé v pravem zakonu tako žalostna, kako se mora ondi še le goditi sirotam, ki ne uživajo očetovske skerbi, ljubezni materine?

4000 let je trajala paganska omika; glavno njeno znamenje bila je terda brezserčnost. Pagan starega veka je zaničeval človeštvo, sovražil revne, zaničeval nesrečne in je imel veselje do moritve. Zato se ni čuditi, da je delal tudi z otroci nečloveško. Pa prinesel je Odrašenik evangelij na svet in je učil vsestransko ljubezen: ljubite se med seboj. Ta ljubezen zahteva, naj ljubijo stariši svoje otroke, ne samo z naravno ljubeznijo, ljubijo jih tudi s sveto kerščansko ljubeznijo; ona zahteva pa še več, še nekaj čudovitejšega; ljubi tudi tuje, zapuščene sirote in skerbi zanje, saj so tudi one stvari Božje, one so tebi bratje in sestre. In ta ljubezen je postala plodovita, skerbela je in še skerbi za uboge osamljene sirote, skerbi s tako gorečnostjo, da občuduje njeno delovanje celó sedanji vek. ki se kerščanstvu tako rad stavi po robu. Kerščanska ljubezen cveté, krasno duhteče je njeno cvetje; veliko del te ljubezni je očitnih pred svetom, še več se jih pa skriva s pravo ponižnostjo in nesamopridnostjo, kot se skriva sramožljiva vijolica v germovji. O tej kerščanski ljubezni, ki objema s tako nežnostjo uboge otroke, hočem spregovoriti v naslednjem oddelku.

(Dalje nasl.)

Oče naš.

(Konec.)

Poglejmo na dalje šesto prošnjo: „kai mè eisenkes hemás eis peirazmón“ = in ne vpeljay nas v skušnjavo. Samó katekizem II. ima: „in ne *vpeljay* nas“, drugi vsi in sploh molitvene bukve v Ljubljani tiskane: „in ne *vpelj*i nas“. Ktero je pravilno: *vpelj*i ali (za izreko neukretno) *vpeljay*? *)

Poslednja, sedma prošnja je v izvirniku: „allá rizaj hemás apó tu ponerú“ = temuč reši nas hudega (zlega). Navedeni slov. katekizmi imajo vsi: temuč reši nas hudega. Celovski rokopis ima: „le reši nas od zlega“; „le“ menda skratice mesto „lego“ (?). kar Istrani še dandenes pravijo namesto „nego“. Novejši pisatelji hoté, da i mi Slovenci rabimo „nego“, kar si mladina kot nenavadno besedo pomni, ter jo tu pa tam tudi neumestno piše. Sploh sedaj pravimo „temuč“ (ne temoč kat. I.), kar je nastalo iz „tem več“ (?). Kedaj, in to nedavno, so pisali in molili: reši nas *od* hudega, dandenes po knjigah ni več *od*, a med ljudstvom se drugače ne moli kakor: *od* hudega. Nekim se to dozdeva preveč „po nemškem“. Kaj še! vsi jeziki imajo tu predlog, bodisi gerški *apó*, latinski *a*, nemški *von*, staroslov.: izbavi ni *ot* neprijazni; hervatski: izbavi nas *oda* zla, ali oslobodi nas *od* zla; ruski: izbavi nas *od* lukavago; poljski: ale

*) Manj gotovo in pritežno razpravo o teh dveh oblikah naj smemo izpustiti.

nas zbaw *ode* zlego; češki: zbav nas *od* zlého; lužičko-serbski: ale humož nas *wot* togo zlego; bulgarski: no izbavi nas *ot* lukavago i. t. d. Res, da v slovenskem jeziku predloga *od* v tem primeru ne potrebujemo in zadostuje nam roditeljski, n. pr. „Jezus nas je rešil večne smerti“, ali nekako bolj se prilaga in poudarja, da rečemo: *od* večne smerti. Kakor v Očenašu, tako v litanijah vseh svetnikov dandenes izpuščajo *od*: vsega hudega, vsega greha, svoje jeze i. t. d. — reši nas, o Gospod! Kakor da bi ne bilo prav tudi: *od* vsega hudega i. t. d. reši nas naš *Odrešenik*. *Od* staroslov. *ot* (ind. *dtas*-inde, hinc, illinc. gl. Fr. Bopp Glossarium comp. sanscritum pag. 6.), z roditeljskim znači: a) ono. *od* česar se kaj loči, t. j. oddalja, *rešuje*, beži i. t. d. (Šuman: slovnica §. 287). — Torej ni, da bi djali, velik pogrešek, če v cerkvi in šoli molimo: temuč reši nas *od* hudega. Amen. Sploh rečemo: *hudega* in ne *zlega*, kajti, P. St. Š. (otec Stanko) je v Kresu III. 8, str. 428 presojeval besedo *zlo* (star. *zalo*) prihajal do tega sklepa: „naposled je očitno, da bi se beseda *zal* najbolje v književnem jeziku popolnoma opustila, ker jej sedanj pomen „lep“ ni pravi; v pravem pomenu „hudi“ pa je narod ne umé več“.

No, pa poreče kdo: Čemu toliko besedi edino za zunanjo obliko in obleko Gospodove molitve? Ali ne veste, kaj pravi kraljevi pesnik: „Vse veličastvo kraljeve hčere je znotraj“. (Ps. 44, 14.) Da! Pa kaj pravi dalje? „V zlatih robovih je ogernjena z mnogobarveno krasoto.“ Molitev Gospodova je krasna hči kraljeva, ki se lesketá v obilnosti vsakoverstnih lepôt, namreč skrivnostnega pomena posamnih sedmerih prošelj, in zato je tudi prav, da se ji da v primernih izrazih, kakor obleka v zlatih robovih. Kakor pravi sv. Jeronim (ad Pelag. I. III, 15), je sam Jezus Kristus zapovedal učencem svojim, da vsak dan pri najsvetejši daritvi (sv. maši) naj se moli: „Oče naš“ i. t. d. Pri Gerkih moli duhoven na tihoma, a ljudstvo na glas. V mozarabskem obredu odgovarja ljudstvo duhovniku, ki pri sv. maši na glas moli ali poje „Oče naš“ tako-le: Oče naš, kteri si v nebesih! Odg.: Amen. Posvečeno bodi tvoje ime! Odg.: Amen. Pridi k nam tvoje kraljestvo. Odg.: Amen. Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji! Odg.: Amen. Daj nam danes naš vsakdanji kruh! Odg.: Amen. In odpusti nam naše dolgé, kakor tudi mi odpustamo našim dolžnikom. Odg.: Amen. In nas ne vpelji v skušnjavo. Odg.: Temuč reši nas (od) hudega! — V starih časih je bila Gospodova molitev izključljiva molitev vernih kristjanov, ker oni, ki niso še bili kerščeni, niso smeli še tako serčno imenovati Bogá kot svojega Očeta, kakor pravi kristjani. Imenuje se tudi „postavna in navadna molitev“ (legitima et ordinaria oratio. Tertull. De Orat. c. 10.). (Gihl, das hl. Messopfer p. 678.) Kakor imenuje Tertulijan „Očenaš“ kratek zapopadek vsega evangelija (breviarium totius evangelii), tako smemo terdit, da je „Gospodova molitev“ zapopadek vseh znanosti. V nagovoru je vse bogoslovje ali teologija; v prvi prošnji zvezdoslovje ali astronomija: „Nebesa oznanjujejo slavo Božjo, in nebo pripoveduje dela njegovih rok.“ (Ps. 18, 1.) V drugi prošnji je zemljepisje in zgodovina: „Gospodova je zemlja in vse, kar je na nji, vesoljni svet in vsi prebivalci njegovi.“ (Ps. 23, 1.) „In kraljestvu njegovemu ne bo konca.“ (Luk. 1, 33.) V tretji prošnji prirodo opis ali fizika: „Pomnite, da jaz sem Bog, in ni ga meni enakega . . . sklep moj je terden in vse, kar me je volja, zgodi se.“ (Iz. 46, 9. 10.) „Kdo bode nasprotoval njegovi volji? Ali kdo si ti, o človek, kteri se z Bogom pregovarjaš? poreče li izdelek izdelovalcu: zakaj si me naredil tako?“ (Rim. 9, 19. 20.) V četrti prošnji: poljedelstvo, trgovstvo, živalstvo in rastlinstvo, sploh naravoslovje: „Bog je, ki zagrinja

nebo z oblaki; in pripravlja zemlji dežja, ki daje, da trava raste po gorah, in zelišče ljudem v rabo, ki daje živalim njih živež in mladim vranam, ki ga kličejo.“ (Ps. 146, 8. 9.) V peti prošnji računstvo in sodnijsstvo — pravdoslovje: „Pravica tvoja, kakor naj večje gore, sodbe tvoje kot globočina temnih valov.“ (Ps. 35, 7.) V šesti prošnji leposlovje in zgovornost: „Sodbe (besede) Gospodove so resnične, opravičene same v sebi. Bolj zaželene kakor zlató in dragi kamni, in slajše ko med in satovje.“ (Ps. 18, 10. 11.) „Pokusil sem malo medú, in glej umreti mi je!“ (I. Reg. 14, 43.) V poslednji prošnji je ločba ali kemija, ki vse kroji in razdira, zdravilstvo; vojska: „Usmili se me, o Bog, po svoji veliki milosti . . ., umij me od moje krivice, in očisti me moje pregrehe. Čisto serce vsvari v meni, o Bog! in obnovi v mojem oserčji pravega duha. Daj mi zopet veselje svojega zveličanja; in z duhom moči poterdi me.“ (Ps. 50, 3. 4. 12. 14.) Koliko prostorno polje za vsakoverstvo premišljevanje je v Očenašu! „Neizmerno kraljestvo. Tu so v nebó kipeče goré, kterih veršiči so z megle zakriti: Oče naš, kteri si v nebesih! Tu so mogočne mesta in vterjeni gradovi: Pridi k nam tvoje kraljestvo! Tu zelené in cvetó vinogradi in se zibljejo bogate setve: Daj nam danes naš vsakdanji kruh! Tu nas s strahom navdajajo puščave in grozni šumeči vertinci: in ne vpelji nas v skušnjavo! Tu nam zijajo nasproti globoki temni prepadi: temuč reši nas od hudega.“ (Veit. Das Vater Unser, p. 14.) To je v resnici „visoka pesem“, kakor jo pesnik Koseski imenuje, in veličastno opeva „Oče naš“. (Razne dela J. Koseskija str. 108–124.) Ako prav molimo:

„Tedad bo življenje polno slada;
Vernil nam nekrivde bo se raj.
Tekla zmir pravedno sveta vlada
Bogu v čast in slavo vekomaj.“

Skalorič.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Amerike. St. John's Abbey, 3. sept. 1884. Za nas je bilo kmetovanje tukaj nekaj novega, zatoorej precej zanimivega; mislim tedaj, da bi utegnilo kteremu čitatelju zares lepe in poučne „Zgodnje Danice“ biti všeč, ako mu po večem naše delovanje po letu opišem.

Najpervo smo se poprijeli sena. Seče, grabi se le s stroji; mi smo kar kupe delali in te vozili koj na travniku na velik kup, ki ga „stack“ imenujejo. Poslopja ima amerikaški kmet samo toliko, kar je neogibno potrebno; seno mora tedaj zunaj ostati in ga za sproti domu vozijo. Naredimo velike štiriogelnate kupe, tako, da dež ne more notri in seno ostane nepoškodovano celo zimo. — Po senu smo se žita lotili. Toliko verst žita v Minesoti nimamo, kakor na Kranjskem. Pšenica je poglavitno našega kmeta; ta mu daje naj več denara. To je dobro, da jo morajo sejati po več lét, po 15–20 in še dalje na isto njivo, ne da bi bilo treba gnojiti; zemlja je mlada in dobra za pšenico. Nekteri so le kakih 5 lét tukaj, pa jo imajo že po 300 bušlov (mernikov) na leto.

Razun pšenice sejemo tudi oves, ječmen in repo, sadimo krompir in turšico. Zimskega žita ni, tudi dvakrat ne sejemo, ker je zima predolga in prehuda. Vernimo se zopet k temu, kako smo kmetovali. Spravljamo žito tudi večidel s stroji. Bolj revni farmarji imajo male „reapar“-je in malo bogatejši „salfbiinder“-je, stroji, ki h krati tudi sami vežejo. Ti zadnji stanejo okoli 100 tolarjev (200 gld.) Mi smo le zadej hodili in kupe delali. Deset smo jih postavili na ritine in dva na verh; tako ostanejo in se posušé, dokler jih ne „stakamo“

(zdevamo v velike kupe). Kozelcev tukaj ni, katerih se sploh ne vidi drugod, kot na Kranjskem in morda malo okoli po sosednjih deželah. Z žetvo bivši pri konci, vozili smo snopje ravno tako koj na njivah skup, kjer je eden narejal „stack“. Žitni kup ima podobo kogeljua; gre notri kakih 12 dobrih voz, okoli 2000 snopov. Postavi se tako-le: Na dnu v sredi, nekaj snopov postavi na ritue, potem nekaj verst vedno bolj ležeče, tako, da zadnja versta skor popolnoma leži. Vlagajo dalje verste, začeni na vnaji strani. do srede, tako, da vsaka versta sega do plavesmov druge, na sredi jih pa več položi, ker ta se mora visoko držati, da je kup varen pred dežjem. Ko je kogelj doveršen, potisne štango v sredo, dene nekaj snopov nanj in „stack“ je gotov. Po žetvi gre kak kmet pri farmarjih okoli s strojem za mlatvo, katerega par goni, sedaj se kar s teh kupov v stroj meče in žetva je v kratkem končana. Daje še precej dobro; če je vgodno leto, dobomo navadno okoli 20tero seme. Z letošnjo letino se naši kmetji prav nvalijo.

V našem samostanu smo pridelali okoli 14 sto bušlov (mernikov). V nekterih državah jih je toča obiskala, Minesotance je pa le ljubi Bog pred to žalostno šibo obvaroval.

Kakor smo imeli po zimi hudi mraz, imamo po leti hudo vročino; v senci je bilo v vročih dnevih okoli 37° C. Prilega se prav dobro, da vedno malo veter vleče, in da je zrak čist in zdrav.

Zidarja imamo celo poletje. Vlani smo dobili toliko dijakov, da smo jih komaj notri spravili; tedaj je bila velika potreba še zraven kaj prizidati. Pridelek je s tremi nadstropji iz opék, 380 čevljev dolg in 60 širok. Po volji sv. Očeta se katoličani, posebno redovniki, vneto prizadevajo dobre naprave staviti, da bi se mladina blazega upanja v lepem keršanskem duhu odgojevala.

Ker sem že pri pisanju, moram Vam še malo povedati o naših Indijancih. Naš milj. g. opat so 30. m. travna okiskali našega indijanskega misijonarja o. Alojzija Hermanutza v Whithe-Earth-u (v Beli zemlji). Pobožni Indijanci so jih bili kaj veseli; sprejeli so jih na moč častljivo. Mislim, da je vredno omeniti ginljivi govor, pri tej priliki, pravice zahtevajočega poglavarja „Vahban-o-quat“-a. Z milj. g. opatom Edelbrock-om bil je tudi direktor katoliško-indijanskega vladništva (Indian-Bureau) č. g. Stephan, svetni duhoven. — Pritoževal se jima je tako-le: „Iz zemlje naših očetov vedno bolj tirani, vidimo nevarnost, da bi nam utegnulo biti uzeto še to malo, kar imamo. Na jezeru Lič (Leech-Lake) v severo-zapadni Minnesoti so napravili nasip, ne da bi nas bili le kaj poprašali. Če bi se zgodilo belim tako, zahtevali bi povračilo škode; revni Indijanec mora pa tiho poterpeti; njegova pritožba ne koristi nič, vedno bolj ga še pritiskajo. Ne vemo, kaj še z nami bode? Kar nam vlada dá, je neizrečeno malo. Včasih, če pogledam naše deteta, misleč na njihovo prihodnost, se mi kar milo stori. Obljubilo se nam je že prav veliko, ali spolnilo prav malo. Pred več leti so nam obetali celih 80 tolarjev; še danes nismo ne enega centa (2 kr.) od tega dobili. Se je li tedaj čuditi, da belim možem nič več ne verjamemo? Svoje zadnje, edino upanje stavim v Velikega Duha. Da bi se vendar enkrat mislili v naše stanje, da bi čutili svojo krivico. Veliko in imenitno govoré o oliku, ktero nam prinašajo; pa kako spoštovanje moremo imeti do olike, ki nam tako krivico napravlja? — Nobenega ne.“

Čast. g. direktor in milj. g. opat sta bila kaj vesela znatnega napredka Indijancev. Nekateri imajo že dobro založene in lepo vravnane kmetije. Splošno spoštujejo svojega vnetega misijonarja o. Alojzija, spoznajo namreč pridno prizadevanje njegovo za edini njihov blagor.

V veliki časti imajo dobroserčnega opata, kateremu so revni Indijanci zelo pri serci. Odkritoserčno pobožne sestre benediktinke, ki tako nevtrujeno in z dobrim vspéhom skerbé za keršansko odgojo njih mladine. Benediktinke učé v dveh šolah v „Beli zemlji“, v vsaki imajo okoli 60 učencev. ena sester ima vsaki dan 7 milj (dobri 2 uri) daleč do šole.

Indijanske deklice pri sv. Jožefu, 4 milje od našega samostana, vedno bolj z naglim in stanovitim napredkom sv. Cerkvi veselje delajo. Mlada sestra Akvina Pretnar, Gorenka, jim je ljubeča in ljubljena oskerbnica. Ne več kot kakih deset dni potem, ko so dobile učenice, smo jih obiskali; pa kako spodobno je že bilo njihno obnašanje. Na vsako vprašanje naših č. patrov so prijazno in dostojno odgovarjale: „Yes father“ (t. j. da, oče); ali „no father“ (ne, oče). Deklice so tudi kaj rade pri redovnih sestrah. Deržava je indijanske otroke že drugam pošiljala; ali kjer prave kristjanske ljubezni ni, se težko udomačijo; čez malo časa so jo domú pobrali. *)

Kako zamorejo premožni sami sebi veselje napraviti, bližnjemu pa dobroto storiti.

Po raznih deželah so razne šege in navade, nekatere dobre, a tudi slabe. Pred davnim časom je bila na Francoskem navada, da je moral vsak novomašnik, predno je v cerkvi prvič pridigoval, poprej v kaki družbi pridigovati. Se vé, da si je prej govor dobro premislil in se ga dobro naučil. Nekega dne bi bil moral zopet neki teolog imeti enaki govor. Bil je sin spoštovanega in bogatega gospoda v Parizu in še le 15 let star, kateri je pa potem zelo sloveč škof postal. Imenoval se je Fencion. Moral bi bil toraj govoriti pred izbrano družbo iz kraljevega dvora. Vsi so bili že zbrani in so čakali govornika. Pa ni prišel o pravem času, in njegov oče se je že nekoliko jezil radi tega. Sedaj vender nekoliko zarudelih lic stopi na svoje mesto. V sobani je nastala velika tihoča.

„Pred vsem“, tako je začel, „vas moram prositi, slavna gospoda, da ne zamerite, ker sem tako dolgo mudil. Ko sem bil na potu tu sem, našel sem na vogalu te hiše ubozega malega Savojarda, kateri je bil ves snežen. Začuden se približam dečku in ga vprašam: „Kaj delaš tukaj, ljubi moj prijatelj?“ Na to se je začel deček jokati. „Ti si nesrečen, ljubi otrok, in nimaš nikogar, da bi ti pomagal“, mu rečem na to. Deček mi odgovori: „O res, ljubi Gospod, zelo sem nesrečen. Ne smem nič več nazaj k svoji materi.“

Vprašam ga za ime, starost in vzrok njegove nesreče. Na to mi začne sledeče pripovedovati:

„Ime mi je Pierrot, star sem 12 let. Domovino sem pred petimi leti zapustil, da bi si bil kot dimnikar kaj prislužil. Kar sem zaslužil, sem varčno hranil in tako prihranil 350 frankov (147 gl. 50 kr.) Ta denar sem imel pod desko svojega ležišča spravljén. Sedaj sem hotel denar saboj vzeti, da bi ga materi domov nesel. Ali kako sem se ustrašil, ko denarja ni bilo; nekdo mi ga je bil ukradel. Sedaj ne smem domu, ker bi mislili, da nisem delal in da sem svojo dobro mater pozabil.“

To je dogodba malega dečka, katero mi je jokaje in ves terd od mraza pripovedoval. Vzel sem dečka in sem ga ta čas služabniku izročil. Ker mi je Božja previdnost dala priložnost temu dečku kaj dobrega storiti; toraj vas prosim pomoči. Premislil sem si med potjo, da hočem namesto govora, katerega ste od mene pričakovali, o ubogem dečku govoriti. Toraj vas v imenu

*) Naj priserčniši zahvala za dopise! Vsim blagim rojakom bratovski pozdrav! Vr.

našega gospoda Jezusa Kristusa, očeta ubogih in tolažnika žalostnih, prosim milošnje, za mojega varovanca. Srebernjak ali zlat je malo za vas, a za ubozega otroka veliko. Dajte! Bog vam bodo stoterno povernil. Po tem priprostem, vendar ginljivem govoru je marsikatero oko solzilo. Mladi Fenelon hoče denar pobirati, kar dečka v sobo pripeljejo. Ko navzoči vidijo, v kakem stanju da je, je njih usmiljenje še večje. Izprašujejo ga, on pa po savojskarsko pripoveduje, kar je Fenelon prej govoril.

Grofnja Boufflers vzame dečkovo kapico, da bi milošnjo pobirala. Vendar samo prej povém, rekla je, da družega ne vzamem, kakor samo zlato, in ker ni imela družega, je dala svoje zlate uhane v kapo. Zlati so padali v kapo, Fenelon se je pa veselja jokal. Grofnja je po tej poti nabrala 2000 frankov (900 gld.). Deček misli, da sanja, in ne verjame, da je vse njegovo. Ko so mu zagotovili, da je vse njegovo, ni bilo veselja ne konca, ne kraja. Poskakoval je sem terti in je bil ves iz uma, ko se je na svojo mater zmislil. Grofnja se je Fenelonu zahvalila za lep večer, katerega jim je bil napravil, vzela dečka k sebi, dala mu novo obleko napraviti in mu dodala še 1000 frankov, potem pa ga je v varni družbi poslala v domovino. (Kdo ugane, kaj je „financminister“ mislil o koncu te dogodbe?)

Slavospev in prošnja k Mariji.

Slava Ti, blagoslovljena,
Vsa Gospodu posvečena,
Mati Božja, slava Ti!
Ti Devica solnčno čista,
Ker si mati Jezu-Krista,
Kinč nebes in zemlje si!

Kdo bi vredno to poslavil, —
Ker sam Bog Te je postavil
Mater svojega Sinu?
Z zbori angeljev veseli
Čast kristjani bomo peli
Ti presladkega glasu.

Zri v otroke grešne milo,
V materne ljubezni krilo
Sprejmi o Marija vse!
Ti preblaga, čista Mati
Si nam zmožna pomagati:
Sin pa vselej vsliši Te.

Sprosi Ga, da nas se vsmili
On, ki kdaj kot Detek mili
Si v naročju sladko spal;
Prošnje Ti ne bo zavernil,
Se prijazno k nam obrnil,
Svojo milost spét nam dal.

Radoslav.

Razgled po svetu.

Papež, država, narodnost. Eden ameriških listov o Rimu in svetni papeževi oblasti to-le piše:

Papeži — oni vladajo sv. Cerkev. Rim ne pripada Italiji, ni lastina piemonteškega kralja, ampak lastina vse sv. katoliške Cerkve in nje poglavarja.

Kako hočeš dokazati?

Sv. apostelj Pavel pravi, da proti koncu časa bodo ljudje brez zvestobe in brez vere. Neki znan kardinal angleški nadaljuje besede sv. Pavla tako-le:

„V poslednjih letih se je cela versta evropejskih pogodb uničila, postave Kristusove so se iz vnanjega

življenja odpravile in na njih mesto so prišle postave sedanjih diplomatov; nrauni red evropejski je razdjan; keršanski svet je pod vladu armad — kakor nekelej pretorijanski Rim.“

Akoravno to ni povsod enako, se vendar godi v Rimu in v Italiji; kajti tu ni nikogar, kateri bi se boril za pravico sv. Očeta. Sv. Očetu so njih imetje uzeli, akoravno Italiji ali Savojski niso nikdar kaj žalega storili. Da so bili posestnik Rima in cerkvenih dežel, to je bila pregreha sv. Očeta. Neprevidoma pride mladolaška vlada s svojimi tujci, je oplenila sv. Očeta in rekla: „To je od sedaj za naprej moje“.

Ako kedo ima pravico do Rima, jo imajo sv. Oče. Papeži so v Rimu vladali od časa Konstantina, toraj od leta 312 po Kr. r. Papež Leon Veliki je Rim rešil pred Huni, drugi papeži so Rim zidali, ko je bil razdjan. Cesar Konstantin in za njim drugi cesarji so prestolno mesto imeli ali v Bizancu, Raveni, ali pa v Milanu; nikoli več pa ne v Rimu. Božja previdnost je zapadno staro-rimsko cesarstvo s pomočjo divjih čet Atilovih pokončala, da bi nihče ne imel pravice do Italije in Rima, kakor sv. Oče. Rim in okolica po poginu poganskega gospostva nista imela družega gospoda, kakor papeža, kateri je bil rešitelj, oče in dobrotnik mesta. Rimsko ljudstvo in z njim tudi frankovski in nemški kralji Pipin in Karol Veliki so leta 800 spoznali papeža kot edinega pravega lastnika mesta Rima. Skozi 1000 let je bila veljavna ta pravica; med tem časom ni noben svetou vladar stalno prebival v Rimu. Kar pride znani načelnik „mlade Italije“, Mazzini, in vpelje savojskega kralja v glavno mesto papeževo, mu dá Rim, češ: Tukaj bodi sedaj ti kralj!

Noben človek ni imel tako gotove pravice do svojega gospostva, kakor papeži do Rima in cerkvenih dežel. Po vsi pravici morajo papeži gospodovati v Rimu. A vse to teptaje prišla je revolucijska druhal s tujim kraljem, in oropala je sv. Očeta. Kako nam je to ravnanje ceniti? Ako je posestna pravica še veljavna in ako je pri onih rogoviležih znano, da ne smemo krasti, in da je preklét, kdor mejnik prestavlja; tedaj lahko tisto djanje imenujemo rop. In ako je vsak cerkveni rop tudi pregreha zoper Boga, tedaj tako djanje lahko božji rop imenujemo.

Res pravi sedanji posilni rimski vladar: Rim je je dedšina Italije. Kako je pa to mogoče, ker papež ni umerl, in tudi umerl ne bo, dokler stoji svet in sveta Cerkev. Ako bi papeštvo umerlo, kar nikdar ne bo in ne more biti, bi ne bil savojski kralj njegov dedič, ampak samo sveta katoliška Cerkev.

Res, da je laški minister Mancini tako zvano rimsko vprašanje naznanil ko popolnoma notranjo laško zadevo, katera nobene druge države ne zadeva, toda to je popolnoma krivično. „Rimsko vprašanje“ ni nikdar bilo in ne bo popolnoma laško. Papeštvo in vse, kar je njegovo in kar je z njim v zvezi, ni ne laško, ne francosko, ne nemško, ni národno v tem smislu, da bi se kaki národnosti edino smelo prištevati. Sramota in slabost bi bila, ako bi papeštvo bilo laško - národno: katoličani družih národnosti bi se morali zoper to hitro zavovarovati in oporekati.

Papeštvo stoji nad vsako národnostjo. Pobratenje „národne“ politike z vero in vstanovljanje tako zvanih „državnih cerkev“ je vertoglavo, občnemu značaju vere nasprotno počenjanje protestantizma. Papeštvo tukaj nima svojega mesta, ono je mednarodno v najboljšem in najčistejšem pomenu besede: vsi národi imajo enake pravice do njega, in pripada vsim národom na enak način; ono je katoliško, to se pravi, splošno, za vse kristjane.

Bratovske zadeve.

V molitev priporočeni:

Na milostljive priprošnje N. lj. G. presv. Jezusovega Serca, sv. Jožefa, sv. Nikolaja, ss. Hermagora in Fortunata, naših angeljev varhov in vsih naših patronov Bog dobrotno odverni od naše dežele poboje, umore in samomore, odpad in brezverstvo, prešestvanja in vse nečistosti, sovraštva, preklinjevanje in vse pošastne pregrehe in velike nesreče. To bodi pred vsim drugim priporočeno v brat. molitev.

Da bi mi milostljivi Bog na mogočno prošnjo preč. Marije prečiste Device dobrotljivo dodelil ljubo zdravje, ako je njegova sveta volja; pa obljubim, ako bom uslišan, svojo preserčno zahvalo javno izrekati. — Za mirno vravnavo neke zadeve. — Bolnik z vso priserčnostjo priporočen za zdravje Jezusu, Nj. ljub. presv. Serca in sv. Jožefu. — V posebno Marijno varstvo priporočam sebe in vso meni izročeno mladino, da bi bili obvarovani pred hudim na duši in na telesu, da bi se dijaki pridno učili in šolsko leto srečno doveršili. Zahvala se naznani. — Duhoven, že mnogo let slep in zdaj zelo bolan, se serčno priporoča v molitev za pomoč.

Zahvala.

V neki zadregi sem se priporočal en teden Mariji, sv. Antonu Padv., sv. Frančišku Seraf.; in bil sem precej potem uslišan. Ker sem obljubil, da bom uslišanje razglasil, torej to očitno naznanim in rečem: bodi hvaljen večni Bog v dobrotah M. D., sv. Antona P. in sv. Frančiška Seraf.!

F. Z.

Priserčna zahvala naši ljubi Gospej presvetega Serca, sv. Jožefu, sv. Antonu Padv. in dušam v vicah za srečno rešitev zelo težavne in neprijetne naloge!

T. M.

Koledar za prihodnji teden:

6. vinotoka. S. Brunon. — 7. S. Sergij. — 8. S. Brigita. — 9. Ss. Dijonizij s tovarši. — 10. S. Gereon. — 11. S. Justina. — 12. Devetnajsta nedelja po Bink. S. Maksimilijan. —

Listek za raznoterosti.

† Preč. g. Jožef Pavšler, kanonik Šüffersteinski, starašina kanonikov in zlatomašnik, je po dolgi bolezni po prejetih ss. zakramentih za umirajoče, 1. t. m. v Gospodu zaspal. Rojen je bil 8. sušca 1808 v Kranju, posvečen 19. avg. 1832. R. I. P.

† Jožef vitez Sneid-Treuenfeld, deželni in bivši državni poslanec kranjski, je 30. t. m. zvečer nagloma umrl. Na poti se mu je kri uderla, prenesli so ga k njegovi družini, kjer je precej na to dušo izdihnil. Bil je še nekako ob 5 popoldne v klubovi seji narodnih poslancev, in umrl je okoli sedmih za pljučno boleznijo, za katero je bolehal že dalj časa. Star je bil 44 let. Bog mu daj večni mir.

V čast veleč. g. Mgr. Mihaela Potočniku so o priliki njegove 75. godovne, 29. kimovca, napravile hvaležne gojenke tukajšnjega nunskega samostana kaj lepo veselico z dvojno igro v slovenskem in nemškem jeziku. Kakor sicer, v čast marljivim gospem gojiteljicam bodi ponovljeno, so tudi to pot pridne učenke prav gladko in spretno zverševale svoje naloge. Bog daj preblagemu gospodu, ki to leto stopi med jubilarje, terdno zdravje, njemu v pomnoženje obilnih zaslug, samostanu pa v tolaž in korist.

Družniki kat. rokodelske družbe so se zbrali preteklo nedeljo k priprosti veselici na svojem vertu, kjer se ima v kratkem času, ako Bog dá, zidati hiša — dom katoliških rokodelcev. Veliko koristnih naprav je že radodarnost naše dežele spravila na dan in zmiraj se še nove snujejo. Reči pa moramo, da je malo tako koristnih in tako potrebnih. kakor mladim ljudem rokodelskega stanu dati priliko, da se pametno in pošteno veselijo o prostem času; kajti malo reči v sedanjem času tako zelo pogrešamo kakor pametnega veselja; če se bode mladi svet, tako divje in razgrajalno veselil, kedor z žalostnim srcem opazujemo že nekaj časa, ne le po hribovskih vaseh, ampak tudi po mestih — mora samega veselja se narod končati! Silno dobro delo toraj stori, kdor za pametno, pošteno, trezno veselje mladih ljudi kaj zdatnega stori.

V loškem uršulinskem samostanu je 29. septembra naredila slovesno obljubo čast. sestra Veronika Poljanec, in preoblečene ste bile Amalija Pikuš iz Bistrice (sestra Magdalena Paciška od terpečega Serca Jezusovega) in Marija Koblar iz Železnikov (sestra Alojzija od usmiljenja Božjega). Častitljive obrede izverševal in primeren govor je imel vis. čast. gosp. kap. vikar dr. Pauker.

Družba katoliških študentov na Dunaju. Študentje katoliških misel na Dunaju, ki so na visokih šolah, so opomnjeni, da je ondi katoliška družba „Avstrija“, ktere namen je: gojiti véde in shajati se v družbinskih zborih brez vsacega političnega cilja. Stanovanje je: „1. Bezirk, Löwelstrasse, št. 14.“

Duhovske spremembe.

V Ljubljanski škofiji. Č. g. J. Plevaneč je vmeščen na duhovnijo Sotesko; č. g. J. Belec pa na Fužinsko. Č. g. Jož. Pokljukar gre za beneficijata na Vače, č. g. Jožef Pekavec za ekspoz. na Goro pri Soderš.; č. g. Mavrič v zač. pok.; č. g. V. Alijančič ostane v Šmartnem pri Kr. Umerl je č. g. Ant. Prokelj, župnik v pok. R. I. P. — Razpisan je 26. sept. kanonikat Wolwitz-Flachenfeldov.

Dobrotni darovi.

Za študentsko kuhinjo: Čast. gosp. župnik na Raki J. Tavčar 10 gl. — Prečastitljiva družba gospodov v Žuženberku 52 gl.; k tem eden gospodov z ozirrom na dijaka iz njegove duhovnije 5 gl.; skup 57 gl. (quod Deus benignissimus millies retribuatur). — Čast. g. Sim. Azman 1 velik križavec. — Neimenovan dobitnik z vodom: „Vem, da knjige so drage in stroškov obilno“... zopet 15 gl. (za Bošnjake). — Neimenovan dijak 1 gl. — Preč. g. poslanec Karol Klun 5 gl. — Č. g. Karol Čigon 1 gl. — Č. g. župnik G. Jakelj 3 gl.

Za ubožne cerkve naše škofije. P. č. P. Adolfu 15 gl.

Za zidanje cerkve v Želimljah. Preč. g. stoljni dek. J. Volc 5 gl.

Za sveto Detinstvo: G. Jože Tavčar z Brezja 5 gl. — Čast. g. Fr. Povše, župnik na Ježici, 17 gl. 30 kr.

— Preč. g. mestni župnik J. Rozman 15 gl.

Za najbolj potrebne misijone: Č. g. J. Zupan 2 gl.

Opomba. Več darov in drugih zadel prihodnjič. Vr.

Pogovori z gg. dopisovalci.

Č. g. Jož. Č—lj na Sv. G.: Kolikor vemo, ni nič plačati. Pozdravljeni!